

ТЫЗЭКЬОТМЭ — ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ макъ-

Бэдзэогъум и 27-р — Адыгэим
къэралыгъо гъэпсыкъе иэ зыхъугъе Маф

РЕСПУБЛИКА АДЫГЕЯ
АДЫГЭ РЕСПУБЛИКИ

1923-рэ ильесим
гъэтхапэм
къыштэгъяжъаэу къыдэкъы

№ 191 (22640)

2022-рэ ильес

БЭРЭСКЭЖЬЙ
ЧЪЭПЫОГЪУМ и 19

ОСЭ ГЪЭНФАГЪЭ ИЭП
Къыхэтэутыгъэхэр ыкъи нэмикъ
къэбархэр тисайт ижъугъотещых
WWW.ADYVOICE.RU

6 +

Адыгэ Республикаем и Правительствэ игъэзет

ЗыгъэпсэфыпIэм игъэкIэрэкIэн макъо

Адыгэ Республикаем социаль-
н-экономикэ хэхъонигъэмкэ
ипрограммэ диштэу проектыр
аьэцакъе, федеральнэ гупчэм
иэпъэгъу хэльеу псэольешы-
ным сомэ миллион 450-рэ фэдэз
пэлхъанеу щыт.

Мы улъэкун юфшэнхэм
къахэлжьагъэх Адыгэ Республикаем
и Премьер-министрэ
ипшъэрыльхэр зыгъэцкIэрэ
КIэрэщэ Анзаур, АР-м псэолье-
шинымкэ, унэ-коммуналнэ
ыкъи тьюгъ хъизмэтымкэ имин-
истрэу Валерий Картамышевыр,
Адыгэим архитектурэмкэ ико-
митет итхъаматэу Зезэрхээ
Азэмэт, Адыгэ Республикаем
мээхэмкэ и Гъэорышланпэ ипа-
щэу Былымыхъе Рещид, Мье-
къуапэ имэрэу Геннадий Митро-
фановыр, ГКУ-у «Стройзаказ-
чикым» ипащэ ипшъэрыльхэр
зыгъэцкIэрэ Хаджымэ Аспъан,
пшъэдэкъижъеу ыхырэмкэ тью-
нэпкъе пъэнзфагъе зиэ обще-
ствэу «Форвардым» идиректорэу
Дзэл Аскэр, проект ыкъи под-
ряднэ организациехэм ялъы-
клохэр.

Проектын тегъэпсихъагъэу
Шхъэгащэ инэпкъхеу киломе-
три 2,5-м ехъумэ яяэптиэнкэ
юфшэншо макъо ильесеу

икъигъэм къышыублагъэу. Пар-
кым цыфхэр зыштызекуухъэ-
штхэ ичыпIэхэр ыкъи иджэ-
гупIэхэр зэтырагъэпсихъэх.
ДжыркIэ специалистхэм анаэ
зытэтыр тъысыпIэхэм ягъэкIэ-
рэкIэн, клумбэхэм нахь тепльэ
дахэ ялэу шыгъэнир, зышта-
тIэкIышт ыкъи зытэлыщхэр,
джащ фэдэу архитектурнэ пкын-
гъо цыфхэм ягъеуцун. Къалеу
Мье-къуапэ итамыгъеу щыт
мыэрысе чыгъым гупчэр къы-
гъэкIэрекIещт.

Юфшэнхэр ыкъем фэклох ыкъи
зэрэгүгъэхэрэмкэ, тигъэгъазэм
ахэр аухынхэу ары. А уахътэм
къыклоц псэольешхэм ишыкъа-
гъэр зэкэ икъоу агъэхъазырын
фае цыфхэм языгъэпсэфыгъо
уахтэ гүэтыпIэу ыкъи щынэгъон-
чэу щытынымкэ, джащ фэдэу
Адыгэим и Лышъхээ улъэкун-
хэм яльхбан ынаэ зытэридзэ-
гъэ щыкъагъэхэр дэгъэзыхы-
гъэнхэмкэ.

Республикэм ипащэ паркым
къыпэуль чыпIэр аукъэбзынэу,

Адыгэ Республикаем и Лышъхэу КъумпIыл
Мурат Мье-къуапэ икъэлэ парк дэжь зы-
гъэпсэфыпIэу щашырэм ыкъи псыхъоу
Шхъэгащэ инэпкъхэм язэтегъэпсихъан
епхыгъэ юфшэншо зэрэклорэм зыщигъэгъозагъ.

тъысыпIэхэр агъэуцунхэу, ахэр
зэдиштэу щытынхэм анаэ тигъэ-
гэхтэйнэу, санитарнэ шьольырхэм
апае чыпIэхэр агъэнэфэн-
хэу пшъэрыль афишыгъ. Нэпкъ
ехыпIэм иэ лъэрсрико тьюгъу
цыфхэм, паркым чыгъ-къэгъа-
гъэхэр дэгъэтысхэгъэнхэм
япроектхэмкэ КъумпIыл Мурат
щыкъиэгъэ заулэ афильтэгъу. Шынэгъончъэнир нахь гъэлъэ-
шыгъэним пае камерэхэм яп-
чыагъэ нахьыбэ ашынэу пшъэ-
рыль афигъэуцугъ. Паркым
иофтхэхэм къызэралуагъэмкэ,
агъэтысигъэ чыгъ-къэгъагъэхэм
ащыщхэр атгыгузэхэу агъен-
эфыгъ.

Адыгэим и Лышъхээ джащ
фэдэу хэушхъяфыкъиэгъэ пшъэ-
рыльхэр афишыгъэх клумбэхэм
язэтегъэпсихъанкэ, псыхъом
инэпкъхэр икъоу къэнэфынхэм-
кэ иэмэ-псымэхэр агъэуцунхэу.
КIелэцкIуухэм зышагъэпсэ-
фыщт ыкъи зышыдгэгүштхэ
чыпIэр цыхъэшлэгъоу ыкъи теп-
льэ дахэ иэу шыгъэнми анаэ
тыраригъэдзагъ.

«ЗыгъэпсэфыпIэм игъэ-
федэнкIэ ишыкъагъэр
зэкIэ игъэкIотыгъэу

къыдэштульт, зы тэ-
плъэ зэки дахэ ѢыI-
ним шынааэ тежсъу-
гъэт. Къэлэдэсхэм, рес-
публиком ихъакIхэм
зыщагъэпсэфынымкIэ
дэжыре уахътэм
диштэрэ гуIэтыпIэ чы-
ниэу мыр хъун фае», —
къыхигъэшыгъ КъумпIыл
Мурат.

Джащ фэдэу Адыгэ Республикаем
и Лышъхээ ынаэ зыты-
ридзагъэхэм ащыщ псэольешы-
ным иятлонэрэ чэзыу къыд-
лытэрэ юфхъабзэхэр: бассей-
ныр зэтегъэпсихъэгъэнир,
паркым игупчэ аллее къикIеу
бассейним екъурэ дэктюяпIэхэр
тээкIэрэкIэгъэнхэр.

Шыгу къэтэгъэкъыжы: ятло-
нэрэ чэзыур гъэцэлжагъе хууным
пае федеральнэ гупчэм иэпъэгъ-
ту тищыкъагъ. Аш фэгъэхыгъеу
къыогъагъ Урысаем ивице-пре-
мьерэу Дмитрий Чернышенкэм
Адыгэим къызэком. Проектыр
игоу аш ылъытэгъагъ.

АР-м и Лышъхээ
ипресс-къулыкъу

МЭКЬУМЭШ ХЪЫЗМЭТЫР

ЫЗЫНЫКЬОР ХАЛЬХЬЭГЬАХ

Адыгейим ичыгулэжхэм бжыхъесэ лэжыгъэхэм япхын лъагъэкъуатэ.

2023-рэ ильэсүм Iуахыжынэу мыгээ бжыхъасау хальхьаштыр пстэумки гектар 112466-рэ мэхъу. Блэкыгъэ ильэсүм хальхьэгъягъэм нахьи гектар мини 8-м ехъукэ нахьиб. Гектар 10126-р бжыхъесэ хъэм рагъеубытшт, 91372-м коцыр хальхьашт. Джаш фэдэу тритикале гектари 120-рэ, кымэфэ чыылэм «ымыгъэштэрэ» рапсэу гектар 10848-рэ агъенэфэгъягъе апхыыг.

АР-м мэкъумэш хъызмэтымкэ и Министерствэ чьэпьюгъум и 17-м кызыртигъэмкэ, бжыхъасау гектар 57312-рэ хальхьэгъах. Ар агъенэфагъэм ызыныкъом ехъу. Анахыбэу бжыхъесэ лэжыгъээр хэзылхъаштыр Джэджэ районым ичыгулэжхэр ары. Пстэумки гектар 33740-рэ агъенэфагъ. Аш щыщэу 24522-р коцы, 6232-р рапс, хъэм гектар 2916-рэ рагъеубытшт. Мы уахътэм хагъекъигъэр 20655-м ехъу.

Шэуджэн районым ибжыхъасэхэри нахьыбэхэм ашыщ. Пстэумки гектар 17765-рэ ахэм я. Аш щыщэу 14800-р коцым, гектар 1650-р хъэм арагъеубытшт, рапс гектар 1260-м ехъу, тритикалеу 50 хальхьэгъах. Коцымре хъэмэрэ

ахагъэкъигъэр гектар 14141-рэ мэхъу. Бжыхъесэ гектар 18550-рэ Кошхъэблэ районым ичыгулэжхэм агъенэфагъ. Аш щыщэу 15000-р коцы, 1600-р хъэ, рапс гектар 1950-рэ апхыыг.

ХҮҮТ НЭФСЭТ.

ИУПЧЭ АНАХЬ ДЭГЬУХЭМ АХАЛЬЫТАГЬ

Адыгэ къэралыгъо университетым истуденткэу Арина Додильнаяр дунээ зэнэкъокъоу «Напиши свой вопрос для Географического диктанта-2022» зыфиорэм хэлэжьагъ ыкчи теклоныгъэ кыдээзыхыгъэ нэбгыритфымэ ашыщ хъугъэ.

Аш уиччэу ыгъэхъазырыгъэр 2022-рэ ильэсүм ат-хыщт Географическэ диктантным хагъэхьашт. Урсырем ишьольыр 59-м, джащ фэдэу Белоруссием, Молдавием, Францием, Чехием, Казахстан ыкчи США-м къарькыгъэ уиччэ 532-рэ зэнэкъокъум къагъэхьыгъ.

Анахь уиччэ дэгъухэр зыгъэхъазырыгъэхэр Москва дэт Урсы географическэ обществэм и Штаб-квартирэ рагъэблэгъагъэх.

Арина Додильнаяр Адыгэ къэралыгъо университетым адыгэ филологиекъи ыкчи культурэмкэ ифакультет иапэрэ курс щеджэ. Географиер ицыкыгъум кынчжэжьэжьагъеу иklas. Мы предметымкэ къэлэеджаклохэм апае зэхажэрэ Урсырем олимпиадэм, джащ фэдэу гъэрекло «Географический диктант 2021» зыфиорэм ахэлэжьагъ. Аринэ ыгъэхъазырыгъэ уиччэ Адыгэем игеографиерэ иллтературэрэ афэгъэхьыгъ.

Мы ильэсүм Географическэ диктантныр чьэпьюгъум и 30-м сыхьатыр 12-м зэхажэшт. Мыгъэ ар я 7-у рагъэклокъищт. Къэралыгъуи 109-рэ хэлэжьэшт, хабээ зэрэхъуяа республикэмкэ ар Адыгэ къэралыгъо университетым щыкъошт.

ХУДОЖСТВЕННЭ ПАЩЭР АЦУМЫЖЬ РУСТАМ

Адыгэ Республикэм и Лъэпкэ театрэу Цэй Ибрахимэ ыццэ зыхырэм ихудожественнэ пащэу Ацумыжь Рустам агъенэфагъ.

Ацумыжь Рустам Мьеекъуапэ кынчхуяа. Адыгэ Республикэм искустввхэмкэ иколледжэу Тхъабысым Умарэ ыццэ зыхырэм ыуж күлтурэмкэ ыкчи искустввхэмкэ университетыр Краснодар кынчхиуяа. Режиссер сэнэхъатыр зыфигъесагъ.

Адыгэ Республикэм и Урсы къэралыгъо театрэу А. С. Пушкиним ыццэ зыхырэм иактер-режиссерэу Йоф ышагъ. Тэххутэмыкье районым иадминистрации күлтурэмкэ и Гъэйорышла-

пэ иашэу аужырэ ильэсхэм штыгъ.

Театрэм цыфыр enly, щынэ-нэгъэм фегъясэ. Адыгэ Республикэм и Лъэпкэ театрэ зызэхашагъэр ильэс 85-рэ мыгъэ хуугъэ. Лъэпкэ театрэр пытэу ылъэ тэуцуагъ. Адыгэим идраматургхэм атхыгъэ пысэхэр щынэыгъэм къыхахыгъэх. Москва, Ленинград ашырагъэджа-гъэх артистхэр цэргиро искуствэм щыхыгъэх.

Лъэжжэр зээзүхырэ театрэр лъэхъянам щынэхъяа.

АР-м и Лъэпкэ театрэ зычэйт унэр дунээ шапхъэхэм адиштэу зэтэрагъэпсихъяа. Аш фэш

Лъэпкэ театрэм иашэхэр, артистхэр ти Лъышхъяа Къумпыйл Мурат, Правительствэм, Парламентым афэрэзэх.

Лъэпкэ театрэр ылэлжээ лъын-кютэнэмкэ амалышухэр иэх. «Псэльтихъохэр», «Дэхэбаринэ ихъаклэш», нэмыкхэри ильэсбэхэхуяа театрат къегъельга. «Теклоныгъэм и Маф», «Иэнатэм игъэрхэр» зыфиохъэрэр, фешхъафхэри щынэыгъэм дештэх. Мыгъэ агъеуцугъэмэ ашыщэу «Шыу мафэр» лъэпкэ шээжым кынчхуяа.

Адыгабзэм изэгъэшэн, лъэпкэ шэн-хабзэхэм язехъан театрэр адэлажъэ. Клэу агъеуцущт спек-

таклэхэм тяжэ. Икылб къэралхэм, къош республикэхэм, крайхэм театрэр тапэки зэралы-иэсүштим тицхээ тель.

Художственнэ пащэу Ацумыжь Рустам иэнатэ зэрэхъяа-гъэм фэш тигъэзетдэхэм ацэлэхээ тифэгушо. Къэралыгъо гъэлжлийкэ илэу Адыгэер зыпсэ-урээр илээси 100 зэрэхъяа-гъэм фэгъэхъыгъэ мэфэхээ зэрхэхэм Лъэпкэ театрэр чанэу ахэлэжьагъ. Театрэм спектаклэхэр киэу щагъеуцущтх, рольхэр къээшышигт артистхэр рагъэдже-щтых. Адыгэ лъэпкыр орэлсэу! Лъэпкэ театрэр орэлсэу!

ЕМТЫЛЬ Нурбый.

АДЫГЭ РЕСПУБЛИКЭМ И ЛЫШХЬЭ ИУНАШЬУ

РЭЗЭНЫГЪЭ ТХЫЛЬ
АФЭГЬЭШЬОШЭГЬЭНЭМ
ЕХЫЛЛАГЬ

Икылб къэралхэм ашыпсэурэ тильэп-къэгъухэм адтыилэ зэлхынгъяа. Игъэ-пүтэн яахь зэрэхашыхъэрэ фэш рэзэнгъэ тхыль афэгъэшьошэгъэнэу:

Гъукэлл Асхад Тыркубый ыкъом
– Адыгэ Республикэм икъэралыгъо уч-реждениеу «Зи Чыгуж къэзигъээжэхъэрэ хэзэгъэгъэзэжъяхэрэ Гупчэм» ишащэ;

Мурад Гошльял Айсэ ылхъум – Адыгэ Республикэм лъэпкэ йохэмкэ, Икылб къэралхэм ашыпсэурэ тильэпкъэ-гъухэм адтыилэ зэлхынгъяа. Икылб къэралыгъо иамалхэмкэ и Комитет иотдел ишащэ.

Адыгэ Республикэм и Лышхъээ Къумпыйл Мурат
къ. Мьеекъуапэ, чьэпьюгъум и 17, 2022-рэ ильэс N 258

Зекон инфраструктурэм хэхъоныгъэ ышынымкэ общественнэ ыкчи предпринимательскэ гу-хэльхэм ыэпилэгъу афэхъуяа гъэнэм фытегъэпсихъяа грантхэр къизэраташхэм якъихэхын фэгъэхъыгъэ зэнэкъокъу зэхажагъ.

Апэрэ едзыгъом теклоныгъэ къыщы-дээзыхыгъэхэм ялъэу тхыльхэм чьэпьюгъум и 14-м ахэлэхэштх. Къэралыгъо ыэпилэгъур нэбгырихымэ аратыщт. Ятлонэрэ едзыгъом изэфхэхысийхъэмкэ рейтинг зэхажэшт. Теклоныгъэ къыдээзыхыгъэхэр къыхыгъэнхэмкэ лъэу тхыльхэр къызыщатыгъэ уахътэм мэхъаншхо иэшт.

Шыгу къэдгээхъыжын, федеральнэ ыкчи республике бюджетым къыхыгъэ сомэ миллионы 190-рэ мыхэм апэхъяанэу агъенэфагъ. Зэнэкъокъум теклоныгъэ къыщидээзыхыгъэхэм сомэ миллионы 3-м къыщидээжъяа гъээ миллионы 10-м нэс аратыщт. Ахьщэу аратынэу щытым ипроцент 50-м нахь мымаклэу ежэя ыкчи проектыр Адыгэ Республикэм Ѣыпхырашын фое.

(Tikorr).

Лъэпкъ проектхэр

Щынэгъончъэнхэу, зэтегъэпсыхъэнхэу

УФ-м и Президентэу Владимир Путинир клещакло зыфэхъугъэ лъэпкъ проектхэм ашыщэу «Щынэгъончъэ ыкы шэпхъэшүхэм адиштэрэ гъогухэр» зыфиорэм кыдыхэлтыгъэу гъогу йахы 5 Мыекуапэ щагъецкэжьыг.

АР-м псеолъэшынымкэ, транспортнымкэ, псеупэ-коммуналынэ ыкы гъогу хъызметымкэ и Министерствэ кызыэртигъэмкэ, урамхэу Советскэм, Гоголым, Пушкиним ацэ зыхыхэрэм ыкы Пионерскэм, Мыекъопэ къэлэ коим хэхъэрэ поселкэу Родниковэм иурамэу Советскэм яхыхыгъэхэр. Пальэм ильэс псаукэ ыпэ ихэу юфшэнхэр зэшшуахыгъэх. Ахэр къэкорэгтыр ары проектын зэрэхэтигъэхэр. Федеральнэ шапхъэхэм адиштэу автомобилхэм якlyapIэхэри, лъэрсрикло гъогухэри ашыгъэх, ахэм азыфагу кырибуитэрэри зэтэргэпсыхъагь.

Джаш фэдэу мы лъэпкъ проектын ипхырышын пае аштэгъэ

шольыр проектэу «Общесистемные меры развития дорожного хозяйства» зыфиорэм кыдыхэлтыгъэу хъылъэзэш эвтомашинэхэр къэзыщечьи системэхэм ягъяуцун республикэм щэкло. Министерствэм кызыэртигъэмкэ, 2024-рэ ильэсэм нэс чыпли 6-мэ аш фэдэ псеуальхэр ашашыгъэх.

Мы ильэсэм ту агъэпсынэу проектын зэрэхэтигъэр. Аш диштэу селоу Красногвардейскэм икэу къуаджэу Улапэ зэпичызэ поселкэу Заревэм eklopIэрэ автомобильнэ гъогур, селоу Еленовскэм дэж щыратъэгъягъэр аухыгъэх. Системэм хъылъэзэшэм ионтэгъу гъыгъэнэфэшт, шапхъэхэм

ашлокэу ар ушьагъэмэ ГИБДД-м занкэу къэбарыр лъигъээсшт. Мы уахътэм тхыльзэу ишыкагъэхэр агъэпсы. Псеуальхэм ишын республикэ бюджетым кыххэхыгъэу пстэумкйи сомэ миллион 75,3-рэ пэуагъэхъагь.

Ятонэрэ системэри селоу Еленовскэм дэж щагъяуцушт, ау ар шольыр мэхъанэ зилэ гъогоу селоу Белэм икэу къутырэу Дэгужьыем клорэм тетышт. Мы уахътэм чыпли зыдэштыштыр агъехъазыры, аш ашыфэкэ авомашинэхэр зэрэхэштэхэ гъогур агъэпсыгъ.

Мы псеуальхэм ишын зэклемки сомэ миллион 77,8-рэ пэуагъэхъащт, 2022-рэ ильэсэм итэгъэгээзэ и 30-м нэс аухынэу проектын кыдэлтыгъэ.

Мэкумэш хъызметыр

Сомэ миллион 534-рэ фэдиз агъэфедагъ

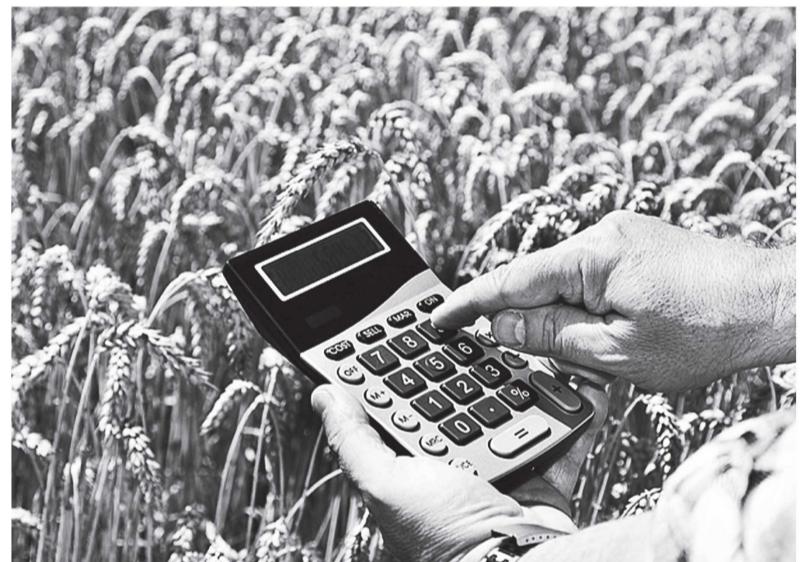
Мэкумэш хъызметым хэхъоныгъэхэр егъэшыгъэнхэм тегъэпсыхъэгъэ къэралыгъо ыкы шольыр программэ зэфэшхъафыбэ Адыгэим щыпхыраши. Ахэм къадыхэлтыгъэ 1эпилэгъэу яшыагъэкэ мыш ильэнэхэо пстэуми хэпшыкэу хэхъоныгъэхэр ашыгъэх.

Гущылэм пае, мэкумэш хъызметым зиушъомбгъуним, аш щылажъэрэ хъызметшапхъэхэм япродукции, ахэр зыхашыкыхэрэм ябдзэршыпIэ игъэлорышлэн афгъэхъыгъэ программэм игъэцкэхэм кыдыхэлтыгъэу гъэу унэгъо фермэхэм грантхэр аратых. АР-м мэкумэшынмкэ и Министерствэ кызыэртигъэмкэ, программэм кыдыхэлтыгъэу хъызметшапхъэхэм джырэблагъэ сомэ миллион 32,7-рэ аратыгъ.

Шольыр проектэу «Акселерация субъектов малого и среднего предпринимательства РА» зыфиорэм кыдыхэлтыгъэу бизнесыр хэкыпIэу кыххэхыгъэхэм егъэжапIэ ашынэу сомэ миллион 73-рэ аратыгъ. Блэктыгъэ 2021-рэ ильэсэм атагъягъэм нахыи ар сомэ миллион 27,7-кэ в процент 61-кэ нахыб. Мы 1эпилэгъур бизнес цыкIум ыкы гурытам ашлажъэрэ нэбгырэ 43-мэ алкэхъагь, ар гъэрекло кыхибуитэгъэм нахыи 15-кэ нахыб.

Мэкумэш кооперацием зиушъомбгъуним пэуагъэхъанэу мы ильэсэм ибюджет сомэ миллиони 4,9-рэ щагъэнэфэгъагь. Аш щыщэу сомэ миллиони 2,7-рэ фэдагъэ хъугъэ. Адрэ къэнагъэри ильэсэм ыкээм нэс зытефэхэрэм аратышт. Пстэумкйи Адыгэим имэкумэш хъызмет фатулицышт 1эпилэгъо сомэ миллион 671,2-рэ 2022-рэ ильэсэмкэ Правительствэм ыгъэнэфэгъагь. Мэзи 9-у

пакыгъээр пштэмэ, аш щыщэу сомэ миллион 533,9-р, ар про-

цент 79,5-рэ мэхъу, зищыкагъэм пэуагъэхъагь.

«ЭкоЦентрэм» къеты

Зыщамыгъэнэфэгъэ чыпIэм щыратэкъу

Аш фэдэ хэбзэуконоыгъэхэр Шэуджэн, Кощхэблэ, Красногвардейскэ ыкы Джэджэ районхэр ары шольыр операторын мы мазэм зыщигъэунэфыгъэр. Чыг сатырхэм, гъогу гъунэхэм ашыратэкъу гъогур кубометрэ 450-м ехъу.

«ЭкоЦентрэм» испециалистхэр экологиен фэгъэзагъэхэм кызыэралуагъэмкэ, гъэбыллыгъэу юф зышлэу, цыфхэм ыпкэ къалахэу, полигонэу агъэнэфагъэм зэрэштиратэкъу гъогур ыпкэ амьтэу хэкыр дээзышхэрэм ар яшшагъ. Аш тетэу ахэм тыйкээзыуухъэрэ дунаир аушлои.

Шыгу къэтэгъэкыжы, аш фэдэ «свалкэхэр» зыщыхэрэм административнэ пшэдэкыжы ахышт. Хэкыр шапхъэхэм адиштэу гъэкюдигъэним пае

«ЭкоЦентрэм» зээзгыныгъэ дашын фае. Аш ишыкагъэ тхыльзэр компанием иофисхэм ашатын альэкышт. Мары адресхэр: къалэу Мыекуапэ, урамэу Пионерскэр, 297, поселкэу Яблоновскэр, урамэу Школьнэр, 10/1. «ЭкоЦентрэм» интернет нэкубгъо <https://adygeya.clean-rf.ru> зыфиорэр агъэфедэми хъущт.

Зыщамыгъэнэфэгъэ чыпIэм хэкыр щыратэкъу гъогур зыльэгъурэ мы телефонхэмкэ къитеон ыльэкышт: 8-800-707-05-08, 8-962-868-14-62.

ООО-у «ЭкоЦентрэм» и Адыгэ шольыр къутамэ ипресс-къулыкъу. Нэкубгъор зыгъэхъазырыгъэр Хъут Нэфсэт.

НыбжыкIэхэмрэ пIуныгъэмрэ

Зэгъусэхэу зэхащэ

Лъэпкъ проектэу «Культурэм» хэхьэрэ Iофтхъабзэхэм ашыщхэр Джэдже районым щызэхашэх.

Джаджэ итхыльеджапIэрэ клубэу «ЗэлукIешуухэр» зыфиорэмрэ фольклорнэ-краеведческэ зэхахьэр щынныгъэм диштэу агъэспыгъ. Джэдже псеупIэм фэгъэхыгъэ тхиль къэгъэлэгъонэу къэзэкъхэм яшыл-псэукIэхылыгъэр гурыгъошоу зэрагъэфагъ. Районым щыщ тхаклохэм ятвorchествэ тхыльхэм къалуатэ.

Тарихым фэгъэхыгъэ гукъэ-кыжхэр гъешэгъоных. Зэхэшаклохэм «УпчIэхэр, джэуалхэр» зыфиорэ едзыгъор узыгъицшэурагъэлкIыгъ.

Джэдже районым иадминистрации хъарзынэшымкэ иотдел ишащу И.Г. Грицкевич тхыльеджапIэм иофышэхэр игүсэхэу районаным ицыф цэрилохэм афэгъэхыгъэ едзыгъор зерищаагъ.

Фольклорым къихэхыгъэ кIэнкэлэе пычыгъохэр зэхахьэм кыышаотагъэх. «Джэдже гумэ-кыгъохэр» зыфиоу П. Афанасьевым ытхыгъээм зэхахьэм хэлажъэхэрээр тхыльеджапIэм иофышэхэр С. Шейке ашигъэгъозагъэх.

Уичыгу, узыгъисэурэ лъэнникъо гупсэр бгээлэпIэнхэм, кIэлэцIыкIухэм тарихыр на-

**КУЛЬТУРА
НАЦИОНАЛЬНЫЕ
ПРОЕКТЫ
РОССИИ**

хышоу арагъэшэным И. Грицкевич кытегущылагъ, щысэхэр къыхыгъэх.

Клубэу «ЗэлукIэгъошум» хэтхэу Светлана Серых, Валентина Пугачевам, нэмийкIхэм зэхахьэр агу зэрэрихыгъэр,

нахыбэрэ тхыльеджапIэм щызэлукIэхэ зэрашоигъор къалуагъ.

Адыгэ Республикэм культурамкэ и Министерствэ икууль-къушIеу, тарих щынныгъэм кандидатэу Теуцоже Нурыет зэфэхысыжхэм къашхигъэшыгъ щэжж ялэу ныбжыкIэхэр пIугъэнхэм, щынныгъэр нахышоу кIэлэдджаклохэм къагурионым афэш лъэхъаным диштэрэ зэлукIэгъухэр талэки зэрэзхэштхэр. 2022-рэ ильэсэр Урысны щыпсэурэ лъэпкъэм яискусствэр якультурнэ кIэнэрэ я Ильэс. Аш кылкырыкIхээзэ шэжжым, мамыр псеукIэм игъэдэхэн афэгъэхыгъэр Iофтхъабзэхэр агъэхъазырых.

Искусствэр — тибаинигъ

«Абрекхэр» лъэпкъхэм афэуджых

Адыгэ къашьохэмкэ ансамблэу «Абрекхэр» республикэм щыкIорэ зэхахьхэм ахэлажьэ, лъэпкъ искуствэм идэхагъэ къашегъэльагъо.

Республикэ обществен-на движениеу «Адыгэ Ха-сэр», ансамблэу «Абрекхэр» кIэшакло фэхъухи, гъэмэфэ зыгъэпсэфыгъо лъэхъаным адыгэ джэг-хэрэ Мыекъопэ зыгъэпсэфыгъэ паркым щызэхашагъэх. Мэфэку пчыхъэ къэс нэбгыришъэ пчагъэ адыгэ джэгум щызэлукIэштгыгъ.

— Адыгэхэр, урысхэр, ахъазхэр, къэндэлхэр, ермэлхэр, нэмийкIхэри тиджэгхэм къашышьоштыгъэх. ХъакIу къаклохэрэм ашыщыгъэх Тыркуем, Израиль, Сирием, фэшъяфа-хэм къарыкIыгъэхэтильэпкъэгъухэр, — къелуатэ «Абрекхэр» яхудожест-

веннэ пащэу ТхакIум-щэ Налбек.

ОсэшI купым хэтхэм къэшьокю анах дэгъухэр адигэ джэгум кыщыхахы-щыгъэх. Апэрэ чыпIэхэр зыфагъэшьашэштыгъэхэм ашыщыгъэх урысхэр, ермэлхэр, адыгэхэр. Адыгэ джэгум лъэпкъхэрээр зэрээ-фишэхэрэр, мамыр щы-лукIэ-псэукIэр нахь дахэз зэрэхъурэр зэхэшаклохэм яшушлаагъэ щытгыгъ.

Сурэтыш-модельер цэ-риоу Стлашью Юрэ, Израиль къикIыгъэх Ацу-мыж зэшхъэгъусэхэу Азэрдинрэ Сюзанэрэ, Мыекъупэ щыпсэурэ Натхъо Светланэ, йошнэним иветеранэу Даур Русльян,

Адыгэ Республикэм инароднэ артисткэу Нэхэе Тэмарэ, фэшъяфа-хэм пчыхъээхахъэхэр лъэшэу агу рихыгъэх, зэхэшаклохэм «тхьашуугъэпсэу» арадожы ашоигоу макъэ кытагъэулыгъ.

Хъатыякло Ерыгу Адамэ тышигъэгъозагъ адигэ джэгхэм яшуагъэкэ ныбжыкIэхэр нахь дахэу къашьохэ зэрэхъугъэхэр. Адыгэ шэн-хабзэхэр зэрэхъэзэе пшашъэхэм, кIалэхэм щынныгъэм щысэштуу кыщагъэльагъо.

Къэралыгъо гъэпсы-кэ илэу Адыгэир зыпсэ-урэр илъэси 100 зэрэхъугъэм фэгъэхыгъэ Iофтхъабзэхэм «Абрекхэр»

чанэу ахэлэжьагъ. Мые-идэхагъэ къашьуаклохэм къашыгъэ шыгъа-къашыгъэльэгъуагъ.

«Абрекхэр» Адыгэим иансамблэ цэрилохэм имэфэкI ёхылэгъэ зэхахьем лъэпкъ шуашашем

Кавказым, нэмийкIхэм къашышьуагъ, республикэм иштыхьу лъагэу искуствэм Ѣшэты.

Сурэтыр зэхахьем къы-щытхыгъ.

ШIушIэ IэпыIэгъум хэлажьэх

АР-м ишьолыыр кIэлэцIыкIу-ныбжыкIэхэм общественнэ движениеу «Адыгэим икъэзэкъ ныбжыкIэхэм я Союз» шIушIэ IэпыIэгъум зэхищаагъ.

ХэушъяфафыкIыгъэ дзэ-милапхъэу къаугъоигъэр makIэп. Къэзэкъ-гуфаклохэм афэхтагъэх. Ансамблэм ихудожественне пашэу Елена Марьянкэм къытиуагъ кIэлэцIыкIуухэр, ныбжыкIэхэр тидээкIолхэм зэрафэгумэхэрээр.

Красногвардейскэ районым иансамблэу «Родничок» зыфиорэм хэтхэм гъо-

куапэ, фэшъяфа-хэм ашыпсэурэ къэзэкъхэр шIушIэ IэпыIэгъум хэлажьэх. Гъомылапхъэхэр, щыгынхэр, нэмийкIхэри мы мафэхэм аугъоих.

Джэдже районым, Гавердовскэм, Мостовскоим, Мые-

НэкIубгъор зыгъэхъазыргъэр ЕМТИЛН Нурбай.

Екатерина

ЗАГОРУЛЬКО.

Мыекъупэ икъэзэкъхэм япащэ игуадз.

ИЩЫТХҮЗЫЛЭТЫГЬЭ ІШЛҮГЬЭХЭР

1957-рэ ильэс. Краснодар иремесленэ училищэ къэзыухыгъэ нэбгырэ 42-мэ гүучыр зыщагъэчырыэ заводэу заом ильэхъан Казахстан агъекошыжыгъагъэм қлонхэу тхыльхэр къаратыгъэх.

Совет лъэхъаным художе-
ственна гъучи гъэчыным пы-
ллыгъэр заводиш нылэп. Ар зылэ-
къыхырэри мэклэ дэдагь. Аперэ
уахътэхэм клаалэхэм тофшэнэир
кин Къащихъуштыгь, арэу ѿйт-
ми, охътабэ тырамыгъашлэү
къызлэжлаагъехъял.

Ныбжыкы́кэ купэу мы заво-
дым клау́жэхэм ахэтыгъ къуа-
джэу Тэхъутэмыкъуае щыщ
АкIэгъу Хъалини

Ар 1939-рэ ильяасым мэжүү-
мэшүүшэл унагьо кийхүүхьагь.
Зэоуж гъэблэ ильэсхэм яни яти
а зы мафэм дунаим ехижь-
гэх. Үшнэхүүжье Ерстэм заом
хэкодагь. Зыпари ямылэхэй
къенэгээ сабыйхэр, Хъалидэрэ
ышыпхью Сурэрэ, кіләлэцыкү
ибэхэр зыщаыгхэе унэ зэфэ-
шьхъафхэм ачлэфагъэх. Хъа-
лидэ Краснодар краим иста-
ницэу Староминском дэтым
ащагь, ышыпху къалэу Ейскэ
Иыгылэ ратыгь.

Хъалидэ ыгыплем къин щильэгүштыйг, тэпэшынным зэрпильтэй ары нылэп ишынгээ дэхагжэ горэ къыхээльхээштэйгээр. Училищым чэхъанэу зээком, гучу гъечьыныр къыхихынъаьг.

Краснодар дэт заводэү Се-
диным ыцлэ зыхырэм практикэр щикүгяагь. Аш сэнэхъат-
ри дэгүү дэдэү кыщылэкхээ-
гяагь. Анахээу художественнэ
гүчүү гээччиныр ары зылпы-
зышгээгяагьар.

Казахстан дэт заводэу зыдээ-
ктуягъэм илэпэлэсэнгъэ щы-
хигъэхъуагь. Зэгорэм скульп-
торээ Лопатинным заводым
ипашэхэм закынфигъязи, а
льхъянам зэльшаштэгъэ
негрэ орэдйлоу Поль Робсон
ибюст гүучын хагъечыны
нэу къялъэугь. А лъэнэйком-
кэ анах 1998-асэу хызмэт-
шлаплэм щалытэрэ Ангольд
зэшхэм адагьэп, амыгъэтэрэ-
зынам тэцниыхъагъэх. Хъа-
лидэ гу тыришыхы ышынэу
еуцоллагь, зэшилтум язырэу
Ване ынаэ къытиригъэтинэу
ельэугь. Аш тетэү апэрэ худо-
жественэ пкыгъор ежь ынти-
лукэ ышыгъагь. Бюстым узе-
плыкэ, езыгъэжэгъекэ сурэ-
тыш ныбжыкээм къылэкэкы-
гъэу пшэштэгъэп. Непэ кызын-
нэсыгъэм ар Алма-Ата имузей
чэлт. Орэдйлон атчым хэшьы-
кынчэу фашынчэл.

Заводым чәэкли Хыалидә дзэм күулькүү щихынэу клогъагъэ. 1962-рә ильесым ар кыуухи кызыгъазэжым, практикәр

кло ышынэу ыуж ихъэгъагъ.
ышыштугъагъ ыкли хъамлэшкло
шылыкъэм фэдэу хым ымакъи
къиүкъыштыгъ.

Ильесыбэрэ Сединим ыцэ зыхырэ заводыр пэрытнгээр зыныгхэм ащицыгь. Къера-лыгьо 57-мэ аш ипродукции ашигуягъэкыищтыгь. Хызымет-шлапэм игъехъагъэхэм анахьы-бэу зилахь ахэзильхьэу лутхэмтын льаплэхэр, лекыбым клонхеу путевкэхэр къаратыщтыгъэх. Ахэм ренэу Халидэ ахафэ-щтыгь. Хэгъэгоу е къалэу зы-даклорэм культурэм, архитек-турэм ясаугъэтэу ялэхэр къы-зэrimыгъэльэгъухэу, зэрэшь-

гъэхэм нэүасэ зыфимыш!эу
къэкложьыштыгъэп.

«Перестройка» дэхдээр гэхээн мы хызындаштшэлэхшор ахэфагь үикли зыпарэми имыншигээж хууль. Арэй щигтийн, Хяалидээ тоофшэн имыншээ къенагьэп. Гүучи гъеччыныр ишшигээний чыгын шыхаас щызынубытыхэрэм аашц хуягьэ. Ехж иунээ тооф къизээ-луухыгьеу, заказхэр къиратын щтыгъэх. Аш тетээ сурэтыштэй Илья Репиным, маршалэу Георгий Жуковым, Хэгээгү зээшхом илтэхжан зэлльаштэгъэгээ летчицэү Евдокия Бершанскаям революционерэу Глеб Сединым, пророкэу Илья ясаугъэтхэр ёшныгъэх.

Александр Пушкиным ыныбжы ильес 200 зэрэхүрэм ипэгь-күй аш исаугъэтэу метрич зильзагдар ыштынчадаа. Пиччы-

дагъэхэм ясаугъэтэу къуаджэу
Нэтыхьуае дэтым ибарельефи
ар иавтор

Сурэтышым итвортческэ гъогу түн лъепэ зэфэшьхъафхэмкээ къихагъецыгъ. Хъалидэ Сталиным ыцэ зыхыре шүхъафтынным илаураат, Пышэ шьюлъыр икъэзекъыдээ зызэхашаагъээр ильяс 300 зэрэхъурам фэшлъыр икъягъэлгээ медалыр къызфагъэшьшоагъэхэм ащыщ, «Токарь Глеб Седин» зыфиорэ медалэу апэрэ шъуашэ зилер къыратыгъ.

Къыртагъ б.
Гъэпсэфыгъо охътэ тлэклоу
къеклурэм шашкэ ешлэнэри икла-
сэцтагъ. Зэгорэм шашкэхэмкэ
зэнэжькъоу Краснодар Ѣзыз-
хащэгъагъэм теклоныгъэр Къы-
шыдихыгъаагъ.

Хъалидэ ишъхъэгъусэү Нэфсэт
Джастэхэм япхуу. Ар къотэгъу-
шхо къэлъакъоньшхо фахъугъ

Хьалидэ икъоджэ гүпсэу Тэхъутэмыхуайи хэны
Хышигъэп. Аиц дэт мэштэйм ыштхъагь тет
мэзэнхыкъомрэ чэу хьырахъшигэу Йутымрэ аиц илэ-
шлагъэх. Хэгъэгү зэошхом хэкЮдагъэхэм ясаугъэтэу
къуаджэу Нэтыхъуае дэтым ибарельефи ар иавтор.

жым нэф къэмышызэ Тэхүтэмыкьюае дэкыти, чэцх клахэ хъугъэу къыдэхъажыщыгъ. Тэхклошхор къызыхъугъэ мафэм лъэшэу ар ежэштыгъ. Аперэмкэ, а мафэм къызэуахыныш, илофшагъэ Краснодар дэсхэм уасе къыфашыщ, ятонэрэмкэ — чэцх мычыиехэм анах хэмыльэу, ылэхэм ямызакью, ынэгүү шүүцэ зышыгъэ юофшэнир ыухыгъэу, рэхьатэу жыкъышжыш.

күштэжжээ. Уштыйнхэр «дэгүү дэдэктэ» ыктугъэх. Пушкиним ыцлэх щит тхильтэдэжаплэм дэж джы кызынсээгтэй щит саугчээтыр. Аш щэлэгтэй, kluachтэй, нервэх хильхягтээр къэлэдэсхэм сыйд фаштэн, зыштэрэр ехь автор закъор ары. Джаштыгум ыэ кыжихыщтыр зыфэдизир кыгурьыногталь.

Сүүтэг социологийн штэнын бэхэмкээ кандидат, Мыеекьопэ къэралыгъо технологическэ университетийн щыргэдажжэх. Хъалидэ, гухэхмэ, къытхэтыжжэп. «...Хъалидэ Амырзан ыкъом ильэссыбэхэм гъучым ильэччын шъэфэу хэлтээр рабочхэм ямызакъоу, сэри, производствэм ипащэ, тыфигъэсарь. Аш ишүүштэгжжээ мы лъэныкъом

Нэүжүүм аш фэдэ саугьэт Мыеекуулэ идраматичесэ тэатр дэж щытынэу ышыгь. Пышээ шьольырым иказачествэ июбилей пae ышыгъе саугьэтэйр аш къыкIэлъыкIуагь. Джащ фэдэу Советскэ Союзым и Лыжхүжъхэу Петр Гавриловым, Игнатьев зэшхэу Геннадий-рэ Петэрэ, нэмкыкхэм мыхьобьоу къафызэуахыгъэхэм яшын хэлэжьагь. Джа лъехъаным зэльшашэрэ скульторхэу Николай Бугаевым, Владимир Ждановым, Александр Апплоновым нэуасэ зэрафэхъугъагьэмры-

Редакцием къатхырэ письмэхэр

Лъэтегъэуцу

Ымакъэ шъабэу, игупшишэ куоу, игущыэ псыхъагъэу, ти-
льэпкъ ихъишэ изышыкыгъэу, уильэпкъ уригъэгушоу —
Инэм дэт музеим ипащэу Хъадыпэшьо Заремэ иоффша-
къэ щысэтехып.

Музеим чэлъ пкыгъо
пепчъ узэпишэу ихъишэ
ащ къиреотыкъы.

Зэрэ Адыгееу, тирайони
щағъешорэ, щальтэрэ
цыфхэр къирегъэблагъех,
ягъехъагъехэм сабийхэр
ащегъуазэх. Зэйкъелу
пепчъ екъоллекъ гъэнэфа-
тьэ фыри.

Джы Заремэ гуссашоу
и Абрэдж Хъанифэ. Зи-
гупшишэ къабзэу, зишэ-
ныгъэ псынэ куоу, зигулты-
тэ лъагэу, зишэн хэбзэ-
бзыпхэ дахэу — ащ фэдэ
гүсэе уйэнэр гухахъу.

Цыфым иоффшакъэ,
идэгъугъэ удегупшишэ ху-
мэ, угу машо горэ къи-
щблэ, ифэбагъэ иптэку-
хъэ, пстуми алтыгъэл-
эши пшоигу щысэтехып
афхъуным фэш.

Адыгъэхэм ишапхъехэр
тисабийхэм агъэллапэу,
тызэ ибаигъэ, идэхагъэ
рыгушохэу, агу щыц ху-
ным мыхэр дэлажъех.
Упчэ зэфэшхъафыбэ
къалеты: адигъэхэр ильэс-
къэм зэрэпгъокыштыгъэ-
хэр, кушхэхапхэр, цыгъо
джанэр, цыгъо шхъацым
иупсын, цэ усынэр, чэш-
дэсэр, шыхаф зэфэш-
хъафхэр ашыщтыгъэхэр.

Мэфэкъ мафэ пепчъ
игъектыгъэу, гупшишэ

куухэр ахэлхэу, пуныгъэ-
гъесэнгъэ мэхъэнэ ин
яэу хагъеунэфыкъы.

Непэ тыкырагъэблэ-
гъагъ лъэтегъэуцом.

«Тый, тый, лъабытый,

Лъаб цыкъур

пывтэу щыт.

Ыльэ пывтэшь,

ельэкъоны,

Яни яти боу гушоных.

Тый, тый, лъабытый,

Гъогу нэфым утхъан,

Насып мафэ

къыпфихъан...»

(Къуекъо Н.

«Адыгэ хабз»)

Сэе плъижыбзэм хэ-
дыхъгъэ дахэхэр илэхэу,
нэр пэпихъэу, уемыппэ-
къэу куякъэ зээзгъэштэгъэ
къодьеу Барцомэ япшэ-
шъэ гъешгъэ цыкъоу
Ясминэ музеим ихъэкагъ.

«Сабый зэрымысым
насып ильэп» alo адигэ-
хэм. Сабийм насыпыр,
нэхъбир къидэхлоу. Апэрэ
лъебэкъур ежъ-ежъырэу
ышымэ, кілэцыкъум лъэт-
егъэуцо фашыщтыгъ.
Мэфэкъышхом пшынэ ще-
оштгъэх, ордхэр къы-
щаощтыгъ. Тхъэм елъэу-
щтыгъэх.

Сабый цыкъур янэжъхэу
Заремэрэ Ларисэрэ пчэ-
гум къиращагъ. Ордэу
«Шукъеблагъ!» зыфиорэр
шъабэу къэу. Нэнэжъым
іэ сэмэгумкъэ ащ ыапэ
ыыгъэу, джагбумкъэ лэ-
нитэр илэдэхъэу кілэ-
цыкъум игъогу къыфигъэ-
тхъыэ къело:

Лубыжъуеу,
щырыжъуеу,

Синэфынэу,

си Ясмина!

Гъогур псынкъэу,

гъогур занкъэу,

Гъогур

нафэ къыпфэхъунэу,

Лъепэльхъэу

непэ птльэр

Сэ сигуалэу о птесхын.

Тый, тый, лъабытый.

Ясминэ ыорышэ цыкъу.
Мыжъо шууамбъоу ыла-
шхъэ къыралъхъагъэм
къитеуцо. Мыжъом фэдэу
ыльэ пытэу, чыльэм пытэу
теуционэу фэльяох. Бзы-

хъаф къолэнэм (джы лен-
тэм) рагъэбакъо, пшъашэ
хъумэ, лаакъо зыххэх-
штэм берэчэт фэхъунэу,
хахъор, тхъагъор инасыпэу
лаакъом идахэ аригъэонэу
щыгъухъээ.

Пчэгум ит ыанэу пкыгъо
зэфэшхъафхэр зытэлем
рашалэ, хуурэязэу ар
къекъухъэ, ахэллэ, тхъиль
цыкъоу адигэ шхынхэм
къышыкъэ зыдэтир зы ыэмкъэ
къештэ, адрэмкъэ пхъэ
джэмышхыр къихехы. Иса-
нэхъят шу ыльэгъунэу,
ильэпкъ хахъо фишынэу,
ыцэ дахэкъэ аригъэонэу
фэльяох.

Хъалыгъу табырыдзэри
хъазыр. Ясминэ ыльэгъу
цизэу янэж къыхгъэчы,
ины хъумэ ыльэгъу зыф-
дизъгъэм рагъэпплынэу.
Къэнагъэр зэхагъэчы,
апэрэ ыулхъэр Ясминэ
раты, адрэхэр ян, ят, ила-
хъылхэм, мэфэкъым къе-
къоллагъэхэм афагошы.

Апэрэ лъэлур къылонэу
гущыээр раты агъэшорэ
нанэу, ефэндэу Хъурымэ
Хъарет. Зэкъужъэу, гум
хэтъысхъэу гущыэ дэхабэ
пшъашъэжъыем къифено.
Гъогу шууамбъоу зытэхъ-
гъэм ренэу гъозэгъушу
щыриэнэу, узи бзаджи
апчыжъэу, мамыр уашъор
къышхъащтэу, гъэшэ
дахэ ыгъашэнэу къифэ-
льяло.

Лъышэ Далилэ усэ дахэ
ащ къифиуагъ.

Инэм дэт гурыт еджа-
ллэ N 6-м ия 6-рэ класс
щеджэрэ кілэлэджахкохэм
усэ гъэшэгъонхэр Ясминэ
къифауагъ, шуухафтынхэр
къыратыгъ. Адыгабзэм илэ-
шугъэ зэхжыгъашэрэ
якълээгъаджэу Г. Бэрэта-
рэр ары. Ордэу «Адыгэ
пшъашь» зыфиорэр Шумэ-
ныкъо Амалия къыиуагъ.
Къашью «Исламыер»
Бардо Джэнэтэрэ Сукачев
Рустамэрэ Къашыгъ.
Ан-
самблэу «Пламя» зыцэм
икъещакъу С. Жажывер.

Къекъоллэгъэ хъакъехэр
зэкъе адигэ ыанэу шхын
зэфэшхъафхэр зытэлем
рагъэблэгъагъэх.

«Цыф дэгъур ары ду-
наим ылъапсэр», — ыо-
штыгъ Теуцожъ Цыгъо.
Джащ фэдэ цыф дэгъух
Хъанифэрэ Заремэрэ. Къа-
гъэдахэ тищыэнэгъэ зе-
къокъэ дахэкъэ, гукъэгъукъэ,
шэнэгъэ куукъэ. Псауны-
гъэ пытэ яэу, ягъехъагъэ-
хэм ахажуу бэрэ тисабий-
хэм адэлэжъэнхэр тафэ-
льяло.

**ЦУШХЪЭ
Гощэхъурай.**

Щынэгъэр дэгъу заклэу зэхэлъэп

Арыштын адигъэхэм «Узщефэхыщтыр ошэмэ, уапекъэ пэ шъабэ бъэ-
тывын» зыкъайуагъэр. Ары, щынэгъэр аукъодып: мафэ пепчъи зэ-
фэдэп, уинасыпмэ упцымэмэнэп, къин къыпфэхъонэп, узэхэзышы-
кынэу, ыэ къыпфэзышинэу щыэр зырыз. Джа зырызхэр арэу къыс-
щхъу мы дунэе плъырыр къызэтезыгъанэрэр.

Тиреспубликэ адигабзээкъэ
къыщдэкъирэ гээзет закою,
ильэси 100 ныжъым къекъол-
лэгъэ «Адыгэ мафэм» гусс-
ашыгъэхъафхэр къызэрэ-
хъафхэр къыфэтхэ. Ахэр ясэн-
хъатки ядуунэеплъыкъэки ма-
къэу зэтэыхъ: кілээгъаджэх,
хэбээ юфышагъэх, билиоте-
кархъэх, медсестрагъэх, кол-
хоз-совхозхэм чанэу ашылэ-
жъагъэх. Джы аныбжъ икъугъэу,
пенсии нэсигъэх. Ахэм якъас
цифхэр, унэм исынхэ къоды-
ми эзэгъхэрэп, ащ къихъэй.

«Сигъашэ щыщэу ильэс 50-р
юфшэнэм естьгъ, къультурэм
ыкъи искуствэм япхыгъагъ.
Цыф зэфэшхъафхэм, іэнатэ
зыгъхъэм садэлжэхъагъ. Мэ-
хъанэ зиэ хуугъэ-шагъэхэм-
къэ а уахътар баигъ. Сиофшал-
гъэ ифэшьшошэ уасэ къифашыгъ

— щытху тхъильхэр бэу сиэх,
«АР-м къультурэмкъэ изаспужен-
нэ юфыш» зыфиорэр къысфа-
гъэшьшошагъ. Пенсием сиынэси,
сызэтгысжъым, бэ скіхэкъы-
гъэр, сацгъупшэжъынэу, хэти
сцэ къыримыложъынэу, сикъа-
рыоу юфым хэспльхэгъэ пстэу-
ри къодыжъищтэу къысщхъу-
гъагъ. Ау уахъте зытэшэм ю-
фыр ащ зэрэtemтыр зэхэс-
шагъ.

Цыфыр дунаим тетыфэ бэ
пэкъэлэйрэр, зэхишээрэи ащ
нахьыбэж — гушуагъу, тхъа-
гуу ыкъи тхъамыкъагъу.

Сиынэма амьльгъужъу си-
маджэ сиыжъхум, пэхээль шын-
къэ сиыхъугъ, іэпилэгъу сици-
къэгъагъ. Мы чыпэ къиним
анахъ иэпилэгъу ин къысэзиты-
гъэр а уахътэм Республиком

къэ хъафизэхэм яобществэ ип-
эшагъэу Нэхэе Русльян Къам-
болэт ыкъор ары. Ащ ихъатыр-
къэ зыгореуштэу спэ сиыкъи-
теуцон сиэгъыгъ. А цыфы-
шур непэ къызэнсэгъэм бэ-
ре къыскъеупчэ, мэфэкъхэмкъэ
къысфэгъуш. Сэц фэдэ цыфхэм
садэгъышээз къэшлагъ, Нэхайр
сэцхэ нэмыкъи нэхгыре 21-мэ
(тирайон исхэм) зэрэдэлэрэр.

Сипсауныгъэ изыт ылъэ-
къикъэу Тэхъутымыкъэ районым
иадминистрации икъулыкъуша-
гъэрэ Хъатитэ Симэ Хъаджмосэ
ыпхъум зыфэзгъазэу къыхэ-
кыгъигъ.

Зы мэфэк э нэмыкъи хуугъэ-
шагъэ къорэ къоджэ коим э
район администрации япаш-
хэм агу сиыкъэмкъэу, сцэ къы-
рамылоу, шуухафтынхэри къы-
сатых. Нэужъэрэко Алый Шы-
хъам ыкъор е депутатхэр са-
дэжъ къекъло.

Сэ сиыхъэлэ лъэшэу сафэрэз
тирайонкъэ къультурэм иотдел
иапшэу Ацумыжъ Рустам, тхъиль-
еджэлээ системэм идиректорэу
Шэхэл Сайдэ, Адыгейим и Къэ-
ралыгъо Совет — Хасэм иде-
путатэу Джастэ Вячеслав, заом
ыкъи юфшэнэм иветеранхэм я

Совет итхъаматэу Бэгугъ Нэф-
сэт. Мыхэм зэкъэми сащыгъу-
пшэрэ ыкъи юфхъабзэу зэх-
шэхъэрэм сахагъэлжъэ, зыкъыс-
лиуагъякъэ, тызэдэгъушыэ, сыгу
къалеты.

Къоджэ коим иадминистрации
иапшэу Хъахъурэтэ Адам чылэм
иоффхэм язытет къысфэуатэ,
къыхъекъи къысупчъыжъеу ыкъи
а ислуагъэр къышхъапэу. Мы
зыцэ къесуагъэхэм цыфыгъу-
зэрхъагъэр зымыуасэ щылэп.

Цыфхэр социалын къэу-
хъумэгъэнхэмкъэ, республикэм
шызэшуахъэр бэ, ащ фэгъэ-
зээгъэ Министерствэм иапшэу
Мырза Джанбэц Рэмэзан ыкъом
а пшъэрылхъэр дэгъо зэшүе-
хых. Мы къулыкъум хэт цыфхэр
зэрэгүкъэгъушэхэр гуашэрэп,
алэ зэкъэдэзагъэу, амал зимиэ
пепчъ зэрэдээнхэм яшыпкъэу
пүлтих. Лъэшэу сэгушо мы
охтэ ехыжъагъэм цыфыгъу-
хэр зэрэхтхэм.

Ушу-саньда

Спортым имастер хъугъэ

Мыекъопэ къералыгъо технологическэ университетэм щеджэрэ Заур Магомедовыр Урысыем ушу-саньдамкэ изэлуклэйгоу «Кавказ и Кубок» зыфилоу Лабинскэ щыктуагъэм апэрэ чыпилэр къышихыгъ.

— Урысыем ишъольыр 20-м нахьыбэ зэнэкъокъум хэлэжьагъ, — къитиуагъ Адыгэ Республикаем изаслуженэ тренерэу Нэмэйтэко Аскэрбай. — Дагыстан, Воронеж ыкли Белгород хэкухэм, Краснодар краим, Адыгейм, нэмыххэм ябзан-клохэр апэрэ чыпилэхэм афэбэнахъэх. Адыгэ Республикаем испорт еджаплэу N 2-м зыщызыгъээрэ Заур Магомедовыр килограмм 65-м нэс къэзыщчыхэрэм янэкъокъугъ. Сэнажъигъэх эхэлэхэм, илэпэлэснэгъэ зэригъэфедэрэмкэ Заур

зэхэшаклохэм къыхагъэшыгъ. Техникэ анахь дэгү къизэригъэлэхъягъэм фэшл хэушхъяфыкыгъэ шуухафтын къифа-гъэшшошагъ.

Финалныкъом З. Магомедовыр щыбанээ шьобж къитырашагъэми, гуетынгъэ хэльээр бэнагъ. Апэрэ чыпилэм фэгъэхыгъэ зэлуклэгъум теклонигъэр къышидихи, Урысыем спортымкэ имастер хъугъэ.

— Ильэси 10 ыныбжъэу Заур Магомедовым Къокылпэм къи-щечьигъэх бэнаклэхэм зафига-сэу ригъэжъэгъагъ. А лъехъа-

ным Дагыстан щыпсэущтгэ, тренерэу Мурат Канакбиевыр илэшшагъ. Мыекъупэ щеджээ

иухъазырыныгъэ хигъэхъуагъ. Щысэ къигъэльтагъоз юф зыдешшэжьы, — къитиуагъ Адыгэ Республикаем испорт еджаплэу N 2-м ишацэ, Урысыем, Адыгейм язаслуженэ тренерэу Хъот Юнис. — Бэзэхээ ныбжыкыл гъэхъягъэхэр зэришыгъэхэм фэшл тыфэгушло, имедальхэм зэрахигъэхъоштным тицихъэ тель.

Р. Магомедовыр Къыблэм ушу-саньдамкэ изэнэкъокъум гъогогуитло апэрэ чыпилэр къашихыгъ, Урысыем изэлуклэгъум джэрзэр къашидихыгъ.

Мыекъопэ къералыгъо технологическэ университетэм З. Магомедовыр къи-щичфэгушуагъэх, шло Ѣылэр къидэхъунэу фалуагъ.

Сурэтим итыр: Заур Магомедовыр.

Дзюдо

Красноярскэ щыбэнэштых

Кыблэ шъолырим дзюдомкэ изэнэкъокъу чыэршыгъум и 14 – 15-м Ермэлхъаблэ щыктуагъ.

Ильэс 21-м нэс зыныбжь кла-лэхэр, шьашвхэр бэнэлээ алтын-рэгум щызэлуклэхъэх. Адыгэ Республикаем ихэшьыпкылгэе командэ хэтхэу Мэлгощ Адам, кг 55-рэ, Хъакъуй Амир, кг 73-рэ, ящэнэрэ чыпилэхэр къахыгъэх, тренерхэу Делэктэ Адамэрэ Гъомлэшк Алыйрэ тиныбжы-

кэхэм япашх. Тренерэу Джарымэкъо Рустам ыгъэсэрэ Стлашту Тлахьир, кг 73-рэ, ящэнэрэ чыпилэр къидихыгъ.

Шьашвхэрэхэм язэнэкъокъу ха-гъэунэфыкылэхэр къиши-зыхыгъэхэм шууащытэгъэгъуазэ.

Едыдж Разет, кг 78-м къехъу, ятлонэрэ чыпилэр къидихыгъ, тре-

нерыр Нэнхыжь Байзэт. Мыгу Миланэ, кг 70-рэ, тыжыныр къыхыгъ. Виктория Пылевам, кг 78-рэ, Анастасия Корковам, кг 78-рэ, джэрзэр къафагъэшшошагъ. Беданыкъо Байзэтрэ Мерэм Сайдэрэ медальхэр къидэзыхыгъэ шьашвхэрэхэм ятренерых. Татьяна Шаталовам, кг 52-рэ, Камила

Загаловам, кг 48-рэ, ящэнэрэ чыпилэхэр къахыгъэх, тренерэу Нэпсэу Бисльян егъасэх.

Хагъэунэфыкылэхэр чыпилэхэр къидэзыхыгъэхэр Урысыем икэух зэнэкъокъу шэкъогъу мазэм Красноярскэ щызэхашштых хэлэжъэштых. Тиньбжыкылэхэр хэгъэгум имедальхэм афэбэнэштых.

Футбол. Авшээрэ купыр

АПЭ ИТХЭМ ТАКЛЫРЭПЛЫ

Хэгъэгум футболымкэ иашшээрэ куп хэт клубхэм чыэршыгъум и 14 – 16-м я 13-рэ ешэгъухэр ялагъэх.

Зэтэгъапшэх

«Ростов» — «Урал» — 1:2, еплыгъэр 4480, «Химки» — «Факел» — 0:0, 2446, «Торпедо» — «Локомотив» — 0:1, 5405, «Краснодар» — «Ахмат» — 2:3, 20139, «Динамо» — «Оренбург» — 3:2, 11565, «Крылья Советов» — «Шъачэ» — 2:0, 16286, ЦСКА — «Спартак» — 2:2, 17102.

«Краснодар» иешэгъу стадионын щеплыгъэр зэкэми анахыб. Тренер шъхьалэу А. Сторожук къизэриуагъэу, «Краснодар» дэгьюу ешшагъ, теклонигъэр къыхын ылтэкиштигъ, ау уху-мэн юфыгъохэр зэлуклэгъум икэхүү дээгээцэхъягъэх. Аш фэшл къэлэпчээлтэу Сафоновыр, ухуумаклохэр тэгъэмисэх.

«Краснодар» иешшаклоу Ахметовыр илэпэлэснэгъэкэ коман-

дэхэм къахэшыгъ, нэпэепль шуухафтын фашигъ.

Ижырэ адигэ къалэу Шъачэ икомандэ тильтэгушуагъэп. Зичээзыу ешэгъу илэштэр нахь къин къифэххүүт — Санкт-Петербург шешшэшт.

«Урал» зэклэлтиклоу ешэгъуи-щэхэм теклонигъэр къацьдихыгъ. «Ростов» къизэрэшшихыгъэри спортын хэшьыклыгъизэхэм агъэшлагъо. «Урал» итренер шъхьалэу В. Ганчаренкэр илэнэтэ зылухыгъэм къицегъэжъагъэу командэрэ ыпэкэ лъэклутэ.

Ешлэгъу шъхьал

Я 13-рэ ешэгъухэм къахэтэгъэ-шы «Спартак» ЦСКА-м зэрэлукла-гъэр. Пчьяагъэр 2:1-у «Спартак» къыхыызэ Чаловым ятлонэрэх хагъэм илгуаор ридзагъ — 2:2. Аш ыпэкэ «Спартак» иешшаклоу

Соболевым ухуумаклохэр ыгъэ-пльэхъуhi, ЦСКА-м икъэлапчээ илгуаор дахэу дидзагъ.

Узылэпищэу ешэгъу къацьдихыгъ. Командэхэр хагъэунэфыкылэхэр чыпилэхэм афэбэнэх, нахь лъэшшыр зэнэкъокъум къицьштэгъошт.

Чыпилэхэр зыдэшштыхэр

1. «Зенит» — 33
2. «Спартак» — 26
3. ЦСКА — 25
4. «Ростов» — 25
5. «Краснодар» — 21
6. «Шъачэ» — 20
7. «Ахмат» — 20
8. «Динамо» — 20
9. «Оренбург» — 18
10. «Кр. Советов» — 14
11. «Пари НН» — 13
12. «Урал» — 13
13. «Локомотив» — 12

Я 14-рэ зэлуклэ- гъухэр

22.10. 14:00	«Пари НН» — «Краснодар»
22.10. 16:30	«Факел» — «Ростов»
22.10. 19:00	«Локомотив» — «Динамо»
23.10. 14:00	«Оренбург» — ЦСКА
23.10. 16:30	«Спартак» — «Химки»
23.10. 19:00	«Ахмат» — «Торпедо»
24.10. 17:30	«Урал» — «Кр. Советов»
24.10. 20:00	«Зенит» — «Шъачэ».
- «Зенит» иешшаклоу Клаудиньо «Пари НН-м» икъэлапчээ илгуаор зыдэшштээ, дунээ шапхъэхэм адийштэрэ. Илэлээсэнгъэ ин къизэригъэлэгъуагъэм тываэ тетидзагъ. Аш фэдэ футбольын уемызэшшэу уеплышт. Футбол ешээрэ ныбжыкэхэм щысэшү аригъэлэгъуагъэу тэлтэйтэ.

Зэхэзышагъэр
ыкли къыдэзы-
гъэлжэрэ:
АР-м лъэпкэ юфхэм-
кээ, Ижырэ къэралхэм
ацылсэурэ тильэпкээ-
гъухэм адьрээ зэлхы-
ныгъэхмкэ ыкли
къэбар жууцэх
иамалхэмкэ и Комитет

Адрессыр:
385000
къ. Мыекъуапэ,
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэ-
шылэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:
приемэр:
52-16-79

Редакцием авторхэм
къайхыэрэ А4-кээ
заджэхэрэ тхыапхэу
зипчагъэхмэ 5-м
емыххэрээр ары.
Сатырхэм азыагьи I, 5-
рэ дэлжээ, шрифтыр
I2-м нахь цыкынэу
щытэл. Мы шапхъэх-
хэм адимыштэрэ
тхыгъэхэр редакцием
зэкгээжээжээх.

E-mail: adyvoice@
mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:
УФ-м хэутын юфхэмкээ,
телерадиокъэтын-
хэмкээ ыкли зэлтэ-
йэсэйкэ амалхэмкээ
и Министерствэ
и Темир-Кавказ
Чыпилэгъэлжээшлэл,
зэраушыхьатыгъэ
номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщаушыхьатыгъэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Зэкжэмкэ
пчьяагъэр
4656
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 1847

Хэутыннын узчи-
кээтхэнэу щыт уахьтэр
Сыхыатыр
18.00
Зыщаушыхьатыгъэх
уахьтэр
Сыхыатыр
18.00

Редактор шъхьалэр
Дэрбэ Т.И.

Редактор
шъхьалэм игуадзэр
Мэшлээжээ С. А.

Пшьэдэжээж
зыхыырэ секретарыр
Тхъаркъохъ
А. Н.